

В ігрових сюжетах також показано застосування математичних відношень у реальних життєвих ситуаціях (покупки в магазині, приготування їжі, розподіл іграшок, солодоців між дітьми тощо). За таких умов формування обчислювальних навичок відбувається опосередковано.

Дружній інтерфейс платформи підтримує позитивну атмосферу та заохочує учнів у їхніх навчальних зусиллях. Похвала за успіхи та підтримка під час виконання завдань мотивує до виконання великої кількості обчислень. При цьому час, витрачений на їх виконання мінімальний (3 – 5 хв).

Експериментальна робота із упровадження освітньої платформи Faino показує, що цей інноваційний продукт може стати потужним інструментом для формування обчислювальних умінь молодших школярів, оскільки робить навчальний процес динамічним, цікавим, мотивує досягти успіху.

Список використаних джерел

1. Використання нової освітньої платформи Файно на уроках математики в 1 класі. Відеопрезентація. URL : https://www.youtube.com/watch?v=rwh7n1gnLbg&ab_channel=%D0%A3%D0%9E%D0%92%D0%A6%D0%9E%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%BD. (Дата звернення 15.04.2024 р.).
2. Освітня платформа Faino. Навчальні ігри. URL: <https://faino.school/educational-games>. (Дата звернення 15.04.2024 р.).

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Маміна Євгенія Олександрівна,
здобувач магістерського рівня вищої освіти
1 курсу Навчально-наукового інституту
педагогіки і психології Глухівського НПУ
імені Олександра Довженка.
*Науковий керівник: Мозуль Ірина
Вікторівна,* кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії і методики
початкової освіти Глухівського НПУ імені
Олександра Довженка

Ключові слова: інтерактивні методи, навчання, «Я досліджую світ», молодші школярі, початкова школа.

Оновлення змісту початкової ланки освіти, запровадження Концепції Нової української школи на засадах компетентнісного підходу спрямовані на формування в молодших школярів ключових і предметних компетентностей, які вони опановують у активній навчально-пізнавальній діяльності. Тому підвищується інтерес до ефективних чинників навчальної діяльності молодших школярів і проблеми інтеграційного спричинення результатів навчання. Навчальна пізнавальна діяльність – це процес, який передбачає оволодіння знаннями, вміннями й навичками та спрямовується на розвиток особистості за умови свідомого, вмотивованого ставлення молодшого школяра до змісту діяльності [11].

Одним із важливих напрямків підвищення якості освіти, на сьогоднішній день, є введення інтерактивних форм навчання. Методичні інновації в Новій українській школі опираються на використання інтерактивних методів навчання школярів, тому, що вивчення навчального матеріалу з використанням активних методів навчання, сприяє ефективнішому засвоєнню інформації, її осмисленню й запам'ятовуванню [6].

Сучасна початкова школа повинна працювати над вдосконаленням змісту, використовуючи нові форми та методи навчання. Виділені завдання можна вирішити шляхом впровадження технології інтерактивного навчання та використання інтерактивних методів у навчальному процесі.

Аналіз психолого-педагогічних, методичних досліджень і публікацій, які присвячені означеній проблемі, свідчить про інтерес багатьох дослідників до неї. У центрі уваги таких науковців як В. Андреев, К. Колін, В. Пехота, І. Підласий, О. Пометун, В. Симоненко, В. Сластенін, В. Шапкін, та ін. було питання реалізації та класифікації інтерактивних технологій.

Методичні посібники Л. Пироженко, О. Пометун; статті Г. Андреевої, К. Баханова, Н. Василенко, Н. Васильєвої, В. Волканова, С. Крамаренко, А. Мартинець, Г. Сазоненко, В. Щедрикова, О. Щербак та ін. розкривають проблеми методики використання в навчальному процесі інтерактивних технологій. Дослідники узагальнюють поняття «інтерактивна технологія навчання», визначають інтерактивні методи, їх організаційні особливості й форми, наголошують на практичному застосуванні інтерактивної технології навчання.

У державних освітніх документах вимога сучасної освіти «полягає не в тому, щоб дати учням якомога більший обсяг знань, а в тому, щоб навчити їх вчитися самостійно, не тільки знати, а й уміти оперувати отриманою інформацією» [3; 8].

Науковці й педагоги-практики наголошували, що набуття знань, певних компетентностей особистості учня, формування його вмінь і навичок, розвиток особистісних якостей будуть ефективнішими, якщо в процесі навчання будуть використовуватися інтерактивні методи й форми. Інтерактивні технології допомагають учням засвоїти навчальний матеріал, правильно висловлювати власні думки, слухати іншу людину, будувати діалог, виконувати творчі роботи [2].

Активне засвоєння знань, способів їх самостійного здобуття можливо лише тоді, коли ця діяльність матиме особистісний зміст для школярів та інтеграцію освітніх галузей. Сучасна система освіти важливим завданням виділяє: підвищити інтерес до освітнього процесу; спрямувати школярів на вироблення позитивної інтеграції. У наш час інтенсивного розвитку цифрових технологій учитель не просто транслює інформацію, а будує педагогічний процес так, щоб його методика пробуджувала й розвивала в учнів здібності й нахили, орієнтувала на глибше проникнення у внутрішній світ дитини [11].

Об'єм інформації, яку засвоїв учень, є не настільки важливою, ніж його вміння реагувати на зміни, керувати емоціями, проявляти гнучкість та вміти вибрати потрібну інформацію. Тому педагоги й методисти розробляють інтерактивні педагогічні технології – «сукупності методик, способів і методів передачі знань і оцінювання, які впроваджуються в освітній процес» [7].

Мета інтерактивного навчання – створити комфортні умови для розвитку й навчання дитячої особистості, її творчих, інтелектуальних здібностей, підвищити продуктивність освітнього процесу. Під час використання інтерактивних методів навчання, суб'єктами навчання виступають учитель і учні, а об'єктами – різноманітні методики, засоби комунікації, інструменти навчальної діяльності, засоби навчання, матеріальна база тощо. Від того, наскільки готовий педагог створювати доброзичливу,

пізнавальну, творчу атмосферу, буде залежати ефективна організація освітнього інтерактивного середовища [14, с. 177].

Враховання психологічних особливостей молодших школярів і рівня їхньої готовності до спілкування сприяють тому, що вчителі в початковій школі широко застосовують інтерактивні технології навчання, але їхня робота розпочинається з роботи в парах. У процесі такої роботи діти отримують можливість говорити, а це є важливим для їхнього вікового періоду. У молодшому шкільному віці увага дітей нестійка, вони часто відволікаються, а працюючи з партнером, кожен учень проявляє себе активно. Таку технологію бажано застосувати під час ранкової зустрічі або на будь-якому етапі уроку – навіть на етапі перевірки завдання, яке було самостійно виконане або вдома, коли учням треба перевірити відповіді виконаних завдань, а в разі розходження довести правильність своєї відповіді.

Провідні педагоги у сфері інтерактивного навчання та освітніх технологій (О. Пометун, О. Пехота та ін.) виокремлюють чотири таких види: навчання в парах; фронтальне навчання; навчання в грі; дискусивне навчання [10; 12]. Ці різновиди інтерактивного навчання застосовуються на уроках «Я досліджую світ», бо саме цей інтегрований курс сприяє максимальному урізноманітненню способів проведення уроків: виявити здібності дитини, пізнати її особливості, спостерігати за учнем у проектній колективній роботі та дослідницькій індивідуальній діяльності, з'ясувати сформовані навички.

У розвитку пізнавального ставлення здобувачів початкової освіти до природи інтегрований курс «Я досліджую світ» відіграє особливу роль, оскільки розглядає природу в розвитку, в просторі й часі, вивчає її як єдине матеріальне ціле. Знання з природознавства, отримані молодшими школярами, є підґрунтям для вивчення в середній школі ряду природничих дисциплін (географії, екології, біології, фізики, хімії).

Інтегрованому курсу «Я досліджую світ» належить реалізація змісту освітніх галузей Стандарту початкової освіти: «Громадянської, соціальної і здоров'язбережувальної», «Природничої» – залучаючи зміст інших галузей: «Мовно-літературної», «Математичної», «Мистецької», «Технологічної».

Науковцями та вчителями-практиками встановлено, що на уроках природознавства набуття знань, певних компетентностей, формування вмій і навичок, розвиток особистісних якостей учня буде ефективним, якщо використовувати інтерактивні форми й методи в освітньому процесі. Використання інтерактивних методів на уроках «Я досліджую світ» дає учням можливість:

- аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу щоб доступнішим зробити засвоєння знань;
- навчитися правильно висловлювати й формулювати власну думку, дискутувати й аргументувати, доводити власну позицію;
- навчитися слухати іншу людину, поважати думки інших;
- моделювати різні життєві ситуації, збагачувати власний соціальний досвід через включення в різні життєві ситуації;
- вчитися будувати в групі конструктивні стосунки, сторонитися конфліктів, їх розв'язувати, прагнути діалогу та консенсусу, шукати компроміси;
- розвивати навички самостійної роботи, проектної діяльності, виконання творчих робіт» [1; 9, с. 69]

Враховуючи психологічні особливості молодших школярів, зміст їхньої пізнавальної самостійності, ми бачимо в розвитку дітей початкової ланки освіти неабиякі можливості ефективності інтерактивних методів. Включення інтерактивної діяльності на уроках сприяє організації й розвитку діалогового спілкування, що

приводить до взаємодії, взаєморозуміння, до спільного рішення загальних завдань, які мають велике значення для кожного учасника. Застосування кооперативних і фронтальних форм організації освітньої діяльності молодших школярів здійснюється завдяки використанню інтерактивних методів, ігор, у процесі яких, діти вчаться дискутувати.

Найбільш уживаними стали:

- під час фронтальної форми роботи можна використовувати такі технології: мікрофон, «мозковий штурм», ажурна пилка, «незакінчене речення»;
- під час кооперативної форми – робота в парах («Обличчям до обличчя», «Один – удвох – усі разом»), робота в малих групах, акваріум;
- інтерактивні ігри: «Рольова гра», «Драматизація», «Спрощене судове слухання»;
- технології навчання у дискусії: метод «Прес», «Обери позицію».

На уроках «Я досліджую світ» здобувачі початкової освіти працюють над проектами, розвивають емоційний інтелект і критичне мислення пі час роботи за методами: «Мозковий штурм», «Незакінчене речення», «Мікрофон», «Асоціативний куц», «Акваріум» та ін.

Для досягнення освітньої мети на уроках «Я досліджую світ» і залучення школярів до навчальної пізнавальної діяльності вчитель повинен використовувати зміст освіти, методи навчання, засоби активізації. Система засобів активізації навчання молодших школярів сприятиме організації навчання як мотивованого процесу тоді, коли буде відповідати таким вимогам: пробудити й розвинути внутрішні мотиви школярів, стимулювати механізм їхньої орієнтації, забезпечити формування інтелектуальних і навчальних умінь учнів [13, с. 10].

Розвиток нашого суспільства вимагає динамічних змін і в роботі вчителя. Традиційний процес навчання полягає в засвоєнні учнями певного обсягу знань, здійсненні учителем контролю відтворення знань. Перед учителями початкової ланки освіти постають питання: «Як викликати інтерес до уроку, до конкретної теми?». Для організації ефективного процесу навчання, розвитку пізнавального інтересу школярів, правильної мотивації дитини отримувати знання, вчителю потрібно застосовувати інтерактивні методи навчання на уроках «Я досліджую світ». Для цього він може використати такі наступні прийоми: «Дивуй!», «Фантастична добавка», «Відстрочена загадка», «Асоціації на дошці», «Картинна галерея», «Джерела інформації».

Організуючи інтерактивне навчання на уроках «Я досліджую світ», треба дотримуватися наступних правил:

- у роботу треба залучати всіх учнів;
- дітей, які беруть активну участь у роботі треба заохочувати;
- школярі, які працюють у малих групах, повинні самостійно розробляти й виконувати правила роботи;
- повинно бути не більше 30 учнів, бо лише в цьому випадку можлива продуктивна праця;
- до роботи в малих групах учнів треба підготувати [5, с. 71].

Найпоширенішими на уроках «Я досліджую світ» є інтерактивні методи, які сприяють активній діяльності й взаємодії учасників з учителем і один з одним. Серед них виділяють: відпрацювання навичок; робота в групах; інтерактивні презентації; дискусії; мозкові штурми; рольові ігри; аналіз історій і ситуацій [9].

Отже, учитель початкової школи повинен володіти новітніми методами й формами роботи, широко застосовувати на уроках «Я досліджую світ» інтерактивні технології, щоб сформувати в молодших школярів уміння й бажання вчитися, не

зупинятися на досягнутому, застосовувати емоційний інтелект, прагнути до новизни, працювати в команді тощо [4].

Особливою цінністю інтерактивного навчання є те, що молодші школярі навчаються ефективної роботи саме в колективі. Частиною особистісно-зорієнтованого навчання є інтерактивні методи навчання, бо вони позитивно впливають на соціалізацію особистості, усвідомлення себе як частини колективу, власного потенціалу й своєї ролі.

Список використаних джерел

1. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу. Київ : Видавництво «Алатон», 2019. 128 с.

2. Демчук А. М. Використання інтерактивних форм та методів навчання у початковій школі. URL: http://sch58.ucoz.net/vikoristannja_interaktivnih_form_i_metodiv_navcha.pdf (Дата звернення 16.04.2024).

3. Державний стандарт початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87. Дата оновлення: 16.08.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show> (Дата звернення 16.04.2024).

4. Доміловська Ю. Д., Смолянчук Н. М. Використання інтерактивних технологій на уроках «Я досліджую світ». *Наукові та освітні трансформації в сучасному світі*. Збірник матеріалів Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції. Чернігів, 2021. С. 222–223.

5. Інтерактивні методи навчання: навч. посіб. / за заг. ред. П. Шевчука, П. Фенриха. Щецін : Вид-во WSAP, 2005. 170 с.

6. Козачук С. А. Критерії пізнавальної активності молодших школярів URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/4409/1/Kozachuk.pdf> (Дата звернення 16.04.2024).

7. Комар О. А. Сутність інтерактивної технології у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія: Педагогіка та психологія. 2018. Вип. 1. С. 140–142.

8. Концепція Нової української школи / Л. Гриневич. 2016. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konceptziya.html> (Дата звернення 16.04.2024).

9. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу» / Т. Воронцова, В. Пономаренко, О. Хомич, І. Гарбузюк, Н. Андрукта. Київ : Алатон, 2019. 128 с.

10. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. Київ : А.С.К., 2001. 256 с.

11. Остап'юк К. Застосування інтерактивних технологій на уроках я досліджую світ. URL: <https://naurok.com.ua/stattya-zastosuvannya-interaktivnih-tehnologiy-na-urokaha-doslidzhuyu-svit-295426.html> (Дата звернення 16.04.2024).

12. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ : А.С.К., 2007. 144 с.

13. Тимофєєва І. Б. Методика викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь): навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта. Маріуполь : МДУ, 2022. 124 с.

14. Фенчак Л. М., Пашкуляк М. А. Моделювання інтерактивного навчання в умовах початкової школи. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія «Педагогіка та психологія». 2019. Вип. 1 (9). С. 175–178.

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

ГРОМАДЯНСЬКИХ

Мельник Ольга Іванівна, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти 1 року навчання спеціальності «Початкова освіта» Національного університету «Острозька академія».

Науковий керівник: Столяр Зоя Володимирівна, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та методики початкового навчання Національного університету «Острозька академія»

Ключові слова: учень, громадянські компетентності, громадянськість, компетентнісний підхід, діяльнісний підхід.

Як правило громадянські компетентності у дитини починають формуватися в сімейному середовищі під впливом батьків. Досить важливою якістю є усвідомлення дитиною своєї приналежності до певної країни ще в ранньому віці, що й дає їй можливість користуватися певними правами й можливостями на території відповідної держави.

Коли дитина йде в початкову школу, головним завданням учителів є формування почуття громадянськості. Залежно від галузі використання, є декілька варіацій поняття громадянськості. Із політичної точки зору, це – спрямованість на користь суспільства, підпорядкування особистих інтересів громадянським, служіння Батьківщині, виконання правил і обов'язків, установлених законами держави [2]. З педагогічної ж точки зору, громадянськість – це усвідомлення кожним громадянином своїх прав і обов'язків стосовно держави, суспільства, почуття відповідальності за їхній стан [2]. Саме з опертям на останньому понятті й потрібно виховувати дітей у початковій школі.

Реалізувати план формування громадянських компетентностей школярів допомагає компетентнісний підхід до навчання. Він є основним елементом у формуванні громадянських компетентностей учнів. У законі України «Про освіту», який базується на Концепції Нової української школи на період до 2029 р., проголошено курс на впровадження компетентнісного підходу в освітньому процесі. У статті 12 закону зазначено: «Метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізації з природою, має прагнення до самовдосконалення; навчання впродовж життя; готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності» [2].

Формування громадянської компетентності досить тривалий і складний процес. Для цього повинні бути створені сприятливі умови, за допомогою яких і відбуватиметься її формування. Існує певний перелік умов формування громадянської компетентності. Він передбачає:

– демократизацію методів навчання та виховання, відносин суб'єктів навчально-виховного процесу;

– поширення методів, орієнтованих на особистість учня, зокрема реалізація педагогічних проєктів, що ґрунтуються на спільній колективній меті та співпраці